

Providing a Comprehensive Model for Preventing prolongation of Economic Crimes proceedings with the Help of forensic Accounting Techniques Using Grounded Theory

Gholamreza Nabavi

PHD Student in Accounting, Faculty of Management and Accounting, Islamic Azad University, Firoozkuh, Iran. (gh_nabavi1336@yahoo.com)

Seyyed Yusuf Ahadi serkani *

Associate Professor, Department Of Accounting, Firoozkooh Branch, Islamic Azad University, Firoozkooh, Iran (Corresponding Author) , ahadiserkani@gmail.com

Ahmad Yaqubnejad

Assistant Prof. Department Of Accounting, Faculty of Economic and Accounting, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran(yaghoobacc@gmail.com)

Seyedeh Atefeh Hosseini

Assistant Professor, Department Of Accounting, Firoozkooh Branch, Islamic Azad University, Firoozkooh, Iran(Hosseini_Accounting58@Yahoo.Com)

Abstract:

Today, prolongation of proceedings, especially in the field of economic crimes, is one of the most important challenges in the judicial system of the country. Accordingly, the purpose of this study is to provide a comprehensive model for preventing the prolongation of economic crimes proceedings with the help of forensic accounting techniques using grounded theory. The research method was qualitative and data were extracted using semi-structured interview tool and review of existing literature. The sample consisted of ۱۲ faculty members working in the profession and official experts of the judiciary and they were interviewed in ۲۰۲۲. The results of the study show that the causal conditions affecting the preventing prolongation of proceedings include the complaint of opinion outside the expert's jurisdiction, the reasons for the expert's rejection, accountability of the inquiries of notary departments and municipalities, banks and the delay in the timely presentation of the experts' theory, dissatisfaction of t people from the performance of the judiciary, need to save time and financial budget and the underlying conditions related, increase of judges and managers of the branches of the courts.

Intervening conditions include increase of sufficient number of judges, high volume of cases, mechanized practice of the judicial system, and increase of judges salary and teaching software effective monitoring of centers and counseling centers on the performance of experts cumbersome regulations that have strategies such as forensic accounting techniques. This condition will have consequence, increasing more people satisfaction consent of the parties to the lawsuit,. The results of this study can help to solve the problems related to prolongation of proceedings in economic crimes by using forensic accounting techniques and provide scientific and technical resources, while interpreting and stating the truth of economic crimes related phenomena to fair proceedings in judicial circles.

Keywords: Forensic Accounting, Prolongation of proceedings, Economic crime, Grounded Theory.

Copyrights

This license only allowing others to download your works and share them with others as long as they credit you, but they can't change them in any way or use them commercial.

ارائه الگوی جامع جلوگیری از اطاله دادرسی جرائم اقتصادی با کمک فنون حسابداری قضایی با استفاده از نظریه داده بنیاد

غلامرضا نبوی^۱ سید یوسف احدی سرکانی*^۲ احمد یعقوب نژاد^۳
سیده عاطفه حسینی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۸

چکیده

امروزه اطاله دادرسی به‌ویژه در حوزه جرائم اقتصادی یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در نظام قضایی کشور به شمار می‌رود. بر این اساس هدف از این مطالعه ارائه الگوی جامع جلوگیری از اطاله دادرسی جرائم اقتصادی با کمک فنون حسابداری قضایی با استفاده از نظریه داده بنیاد است. روش پژوهش حاضر کیفی بوده و داده‌های مربوط به پژوهش با استفاده از ابزار مصاحبه نیمه ساختاریافته و مرور ادبیات موجود استخراج شده. نمونه پژوهش شامل ۱۲ نفر از اعضای هیئت‌علمی شاغل در حرفه و کارشناسان رسمی دادگستری انتخاب و با آن‌ها در سال ۱۴۰۱ مصاحبه شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شرایط علی مؤثر بر جلوگیری از اطاله دادرسی شامل شکوائیه از اظهارنظر خارج از صلاحیت کارشناس، جهات رد کارشناس، پاسخگویی اطلاعات اداره ثبت، شهرداری‌ها و بانک‌ها تأخیر در ارائه به‌موقع نظریه کارشناسان، نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضائیه و نیاز به صرفه جویی در وقت و شرایط زمینه‌ساز مرتبط با قضات و مدیران شعب دادگاه‌ها می‌باشند. شرایط مداخله‌گر نیز عبارت‌اند از افزایش قضات به تعداد کافی، حجم بالای پرونده‌های قضایی، مکانیزه عمل نمودن نظام قضایی، مقررات دست و پاگیر، افزایش

^۱ دانشجوی دکتری رشته حسابداری، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد فیروز کوه، ایران
Gh_nabavi1336@yahoo.com

^۲ دانشیار، گروه حسابداری، واحد فیروز کوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروز کوه، ایران (نویسنده مسئول)
ahadiserkani@gmail.com

^۳ دانشیار گروه حسابداری، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ایران yaghoobacc@gmail.com

^۴ استادیار گروه حسابداری، واحد فیروز کوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروز کوه، ایران
Hosseini_accounting58@yahoo.com

حقوق قضات، آموزش مهارت‌های نرم‌افزاری و نظارت مؤثر کانون‌ها و مراکز مشاوره بر عملکرد کارشناسان که راهبردهایی همچون فنون حسابداری قضایی دارد. این شرایط پیامد افزایش رضایت بیشتر مردم در پی خواهد داشت. نتایج این پژوهش می‌تواند به رفع مشکلات مربوط به جلوگیری از اطاله دادرسی در جرائم اقتصادی با استفاده از فنون حسابداری قضایی کمک نموده و با ارائه منابعی علمی و فنی، ضمن تفسیر و بیان شفاف حقیقت پدیده‌های مرتبط با جرائم اقتصادی به دادرسی منصفانه و عادلانه در محافل قضایی کمک نماید.

واژگان کلیدی: حسابداری قضایی، اطاله دادرسی، جرم اقتصادی، نظریه داده بنیاد

۱-مقدمه

در شرایط کنونی که عصر فناوری و پیچیدگی‌های اقتصادی است و دستیابی به سطح رفاه بیشتر از طریق افزایش سطح درآمد میسر می‌شود شاهد گسترش فعالیت‌های صنعتی، تجاری، و هم زمان افزایش جرائم اقتصادی در جوامع هستیم، لذا با توجه به اهمیت موضوع و پیچیدگی رفتارهای مالی و غیرمالی و افزایش پرونده‌های مالی در محافل قضایی نیاز به نظریه و مشاوره حسابداران فزونی یافته است. اطاله دادرسی به‌عنوان یکی از مشکلات اساسی نظام قضایی کشور دارای پیشینه‌ای تاریخی می‌باشد. بطوریکه در مقالات حقوقی وزارت دادگستری در سال ۱۳۳۸ از آن به‌عنوان معضل مهم عدلیه وقت یاد شده است. به نظر می‌رسد رفع چنین مشکلاتی در نظام قضایی کشور محتاج انجام پژوهش‌های گسترده و بسط و توسعه ساختار قضا به‌عنوان یک آرمان اجتماعی می‌باشد. پژوهش حاضر با تأکید بر استفاده از فنون حسابداری قضایی^۱ به دنبال ارائه الگوی جامع جهت جلوگیری از اطاله دادرسی^۲ جرائم اقتصادی با کمک فنون حسابداری قضایی (دادگاهی) و با استفاده از نظریه داده بنیاد است. در پژوهش‌های پیشین به جهت وجود دیدگاه‌های متفاوت از عوامل مؤثر بر اطاله دادرسی (نظیر ربتز، ۲۰۱۶؛ ژان، ۲۰۱۷؛ یعقوبی، ۱۳۸۶؛ روشن و دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۳) از یک‌سو و وجود خلأ مطالعاتی از نقش فنون حسابداری قضایی در کشف، شناسایی و ارزیابی جرائم اقتصادی از سوی دیگر، ایجاب می‌نماید تا الگویی جامع جهت بست مبانی نظری و رفع موانع عملی اطاله دادرسی جرائم اقتصادی با استفاده از فنون حسابداری قضایی، تدوین و ارائه شود؛ بنابراین نتایج این بررسی می‌تواند به رفع مشکلات مربوط به اطاله دادرسی در جرائم اقتصادی با استفاده از فنون حسابداری قضایی کمک نماید. کارشناسان مالی و حسابداری قضایی با داشتن منابع علمی و فنی حقیقت پدیده‌های مرتبط با جرائم اقتصادی را تفسیر و شفاف‌سازی نموده و به دادرسی منصفانه و عادلانه در محافل قضایی کمک می‌نمایند. حسابداران قضایی وظیفه خطیر و سنگینی در تمیز پدیده‌های مرتبط با امور حرفه‌ای عهده‌دار می‌باشند.

نداشتن تخصص کافی در این زمینه‌ها با سهل‌انگاری و بی‌دقتی در انجام امور کارشناسی منجر به آراء قضایی نادرست در پرونده‌های قضایی شده و باعث تضییع حقوق اشخاص می‌شود. چنین شرایطی اعتبار حرفه حسابداران به‌خصوص حسابداران قضایی را خدشه‌دار نموده و مقبولیت اجتماعی آنان را کاهش خواهد داد. لذا توجه به ویژگی‌های لازم برای حسابداران قضایی و استفاده از فنون مربوطه بیش‌ازپیش لازم و ضروری است (هادی زاده مقدم و شاهدی، ۱۳۸۷).

^۱ Forensic Accounting

^۲ Prolongation of proceedings

از سویی دیگر با توجه به نتایج شاخص‌های فساد جهانی و گزارش سازمان شفافیت بین‌المللی^۱ وضعیت فساد در کشورهای جهان، ایران در سال ۲۰۲۱ توانسته است امتیاز ۲۵ را کسب کند و در رتبه ۱۵۰ قرار گیرد. رتبه ایران در سال پیش ۱۴۹ بوده و به این ترتیب یک پله تنزل داشته است که این امر منجر به ضرورت انجام این تحقیق شده است (سازمان شفافیت بین‌المللی، ۲۰۲۲). فنون حسابداری قضایی به عنوان یک نیروی بازدارنده می‌تواند نقاطی از گردش مالی که دچار آسیب‌دیدگی شده‌اند را به نحوی صحیح و درست شناسایی نموده و از تقلب، فساد مالی و جرم اقتصادی جلوگیری نماید. در ایران کارشناسان رسمی دادگستری در حوزه حسابداری و حسابرسی از نظر ماهیت متناظر حسابداران قضایی در ایران هستند که خدمات پشتیبانی دادرسی را ارائه می‌دهند. در واقع حسابداری قضایی از محدوده وسیعی برخوردار است و خدمات کارشناسان رسمی دادگستری که در ایران ارائه می‌شود، یکی از انواع خدماتی است که در دنیا توسط حسابداران قضایی ارائه می‌شود (وفایی پور، ۱۳۹۹). از این رو به نظر می‌رسد نیاز به فنون حسابداری قضایی با توجه به تقلب‌های صورت گرفته در بخش عمومی و خصوصی در سال‌های اخیر آشکارا نمایان گشته و لازم است الگویی جامع برای جلوگیری از اطاله دادرسی (جرم اقتصادی) با استفاده از فنون حسابداری قضایی تدوین شود تا از این طریق بتوان زمان رسیدگی به جرائم اقتصادی را در دادگاه‌ها کاهش داد، لذا پژوهش حاضر در پی ارائه چنین الگویی است.

نقاط ضعف حسابداری دادگاهی در پژوهش‌های گذشته شامل تفاوت‌هایی در زمینه مقررات حرفه‌ای و استانداردها در کشورهای مختلف وجود داشته است (هگازی و همکاران، ۲۰۱۷؛ لوورز، ۲۰۱۵؛ تار و همکاران، ۲۰۱۶)، محتوای آموزشی و دانش و مهارت متفاوت حسابداران دادگاهی (داویس و همکاران، ۲۰۱۰؛ دیگابریل، ۲۰۰۸)، تفاوت در آیین‌نامه‌های رفتاری و صلاحیت‌های حرفه‌ای جهت ورود به حرفه (هاویسون، ۲۰۱۸؛ کرامبلی و همکاران، ۲۰۰۴) و غیره موجب شده نیاز به الگویی واحد برای حسابداری دادگاهی ضروری به نظر برسد. از طرفی دیگر برخی اشکالات و ایرادات اجرایی مرتبط با حسابداری قضایی را می‌توان به شرح ذیل برشمرد:

الف- افزایش بسیار زیاد پرونده‌های ورودی به نظام قضایی در سال‌های اخیر سبب انباشته شدن پرونده‌های بسیاری در نظام قضایی شده است که باعث شده میانگین زمان رسیدگی و صدور رأی در کشور ما به‌طور زیادی بالاتر از استانداردهای قابل قبول باشد.

^۱ Transparency International Organization

^۲ www.transparency.org

ب- نیاز به ارائه راهکار سریع به منظور استفاده از فنون حسابداری قضایی در رسیدگی به اطلاع دادرسی به منظور کاهش مدت زمان بین وقوع جرائم اقتصادی تا کشف و کشف تا گزارش کارشناس.

به همین منظور مسئله اصلی پژوهش حاضر ضمن توجه به نقش فنون حسابداری قضایی به منظور جلوگیری از اطلاع دادرسی به دنبال پاسخگویی به این سؤال مهم است که چگونه می توان الگوی جامع جهت جلوگیری از اطلاع دادرسی جرائم اقتصادی با کمک فنون حسابداری قضایی ارائه نمود؟

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

حسابداری قضایی که ابتدا حسابداری قانونی و بعدها حسابداری دادگاهی و در حال حاضر حسابداری قضایی نامیده می شود. شاخه ای از حسابداری است که همه توانائی های مورد نیاز به منظور رفع مشکلات قضایی در زمینه تخصصی را در خود نهفته دارد (جعفری و همکاران، ۱۳۹۶). از سوی دیگر با افزایش پرونده ها در محاکم و اطلاع دادرسی نیاز به حسابداری قضایی بیشتر احساس می شود. حسابداران قضایی و کارشناسان رسمی دادگستری می توانند ابعاد تخصصی رویداد مورد دعوی را برای قضات شفاف و روشن نمایند تا آنان با در اختیار داشتن اطلاعات مورد نیاز و به موقع بتوانند مطابق با قوانین و ضوابط حکم صادر نمایند.

فرهنگ لغت و بستر کلمه (forensic) را به صورت زیر تعریف می کند: متعلق بودن به و یا مناسب بودن جهت استفاده در یک دادگاه، محکمه یا مناظرات حقوقی و قضایی. واژه قضایی در حسابداری به بررسی ارتباط بین حقایق مالی با مشکلات حقوقی و قضایی و کاربرد آن در رفع مشکلات حقوقی و قضایی می پردازد (دیانتی دیلمی و همکاران، ۱۳۹۷). حسابداری قضایی به عنوان شاخه بین رشته ای از حسابداری و حقوق است و هدف آن افزایش سطح نظارت ها بر عملکردهای مالی شرکت ها در جهت توسعه حمایت از منافع سهامداران است. (شریفی و همکاران، ۱۴۰۰). در حقیقت حسابداری قضایی را می توان شاخه ای از حرفه حسابداری دانست که با ادغام حسابداری، حسابرسی و جرم؛ می تواند زمینه مبارزه با تقلب، پول شویی، رشوه، اختلاس، کلاهبرداری، فرار مالیاتی، قاچاق ارز و کالا، خیانت درامانت، رانت، احتکار، سوءاستفاده از قدرت و موقعیت و مقام، اخلال در صادرات و واردات، تحصیل مال نامشروع و... را فراهم می نماید. همان طور که ایجاد اطمینان از در برگرفتن تمام مزایای اطلاعاتی جزء وظایف سیستم اطلاعات حسابداری است، این سیستم باید به شیوه ای عمل نماید تا مانع وقوع جرم مالی شده و یا آن را مشهود نماید (کامپین، ۲۰۰۸). برخی، جرائم مالی را جزئی از جرائم اقتصادی می دانند، ولی مفهوم جرائم اقتصادی با جرائم مالی از نظر طبیعت یا ماهیت و هدف

متفاوت است. در جرائم مالی، مصلحت خزانه دولت مورد تعدی و تجاوز قرار می‌گیرد و از طرفی ارزش مورد حمایت، اساساً، سرمایه و دارایی اشخاص حقوق خصوصی و عمومی است؛ مانند اختلاس و تدلیس در معاملات دولتی (میرسعیدی، زمانی، ۱۳۹۲)، ولی در جرائم اقتصادی، هدف اولیه و اساسی، حفظ و حمایت از سیستم اقتصادی، یعنی: ساختارهای مرتبط با تولید، توزیع و مصرف مال و ثروت است؛ مانند پول‌شویی و اخلال در نظام پولی یا ارزی کشور. جرم اقتصادی، دارای مفهومی گسترده‌تر از جرائم کسب‌وکار است (حسین‌الحسینی و همکاران، ۱۴۰۱). جرم اقتصادی^۱، نیز جرمی است که برای به دست آوردن منافع مادی و اقتصادی صورت می‌گیرد. به عبارت دیگر جرم اقتصادی، جرمی است که توسط فعالان اقتصادی در طی فعالیت اقتصادی برای به دست آوردن منابع مالی و امتیازهای غیرقانونی، اقتصادی صورت می‌گیرد.

حسابداری قضایی که آن را بانام حسابداری دادگاهی نیز می‌شناسیم، با به‌کارگیری مهارت‌های مالی و همراه با یک ذهنیت تحقیقی در چارچوب قوانین و مقررات به بررسی اسناد و مدارک مالی و حسابداری می‌پردازد تا از ایجاد تخلف‌های احتمالی جلوگیری کند و در صورت وقوع جرائم یا تخلف‌های مالی و حقوقی آن‌ها را شناسایی کند. در نظام حقوقی ایران کارشناسان رسمی دادگستری با تخصص حسابداری در زمره نزدیک‌ترین اشخاص به حسابداران قضایی قرار می‌گیرند البته حوزه عمل این حسابرسان بسیار محدودتر از مسائلی است که بحث می‌شود (جعفری و همکاران، ۱۳۹۶).

با توجه به مطالب فوق نیروی بازدارنده نیاز است تا نقاط دچار آسیب در گردش مالی و اقتصادی کشورها را به نحوی صحیح و درست شناسایی نماید و به لطف دانش خود از اشکال گوناگون تقلب، فساد مالی و جرم اقتصادی جلوگیری نماید که این نیروی بازدارنده می‌تواند فنون حسابداری قضایی باشد. به همین دلیل نیاز به آموزش فنون حسابداری قضایی با توجه به نمونه تقلب‌های صورت گرفته در بخش عمومی و خصوصی در سال‌های اخیر آشکارا نمایان است. انواع فنون حسابداری قضایی برای هریک از جرائم اقتصادی جهت جلوگیری از اطاله دادرسی در جدول شماره ۱ عنوان شده است.

^۱ Economic crime

جدول ۱: فنون حسابداری قضایی مورداستفاده جهت جلوگیری از اطلاع دادرسی جرائم اقتصادی مستخرج از مقالات بررسی شده

جرائم اقتصادی	فنون حسابداری قضایی به منظور شناسایی و تحلیل جرائم اقتصادی	منبع
فرار مالیاتی	استفاده از صورت حساب های خرید و هزینه کردن بیش از یکبار - ثبت فروش در حساب بستنکاران و غیره - انعقاد قرارداد و برگ خریدهای صوری و غیرواقعی - ثبت تعسیر ارز غیرواقعی و محقق نشده - ایجاد خریداران ساختگی و کد شماره اقتصادی جعلی - ثبت مطالبات سوخت شده واهی و غیرواقعی	خالقی و سیفی (۱۳۹۴)؛ ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)
پول شویی	صورت حساب های ساختگی - خریدوفروش کالا و سندسازی مالی - سرمایه گذاری در خرید سهام با استفاده از رانت و عدم تقارن اطلاعاتی - دست کاری اوراق بهادار - استفاده از دستورالعمل مبارزه با پول شویی سازمان حسابرسی	روشن و همکاران (۱۳۹۰)؛ رهبر (۱۳۸۲)
اختلاس	برداشت از حساب شخصی افراد در بانکها و سازمان های دولتی توسط مأمور دولت و کارمندان دولت و شهرداری مال متعلق به حساب دولتی به نفع خود یا دیگری تصاحب کند	ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛ سراج (۱۴۰۰)؛ میر سعیدی و زمانی (۱۳۹۲)
کلاهبرداری	بیانیه ۹۹ استانداردهای حسابداری - تجزیه و تحلیل ریسک را اعمال و ثبت دفتر روزنامه - بررسی فروشها و حساب به حساب کردن	ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛ سراج (۱۴۰۰)؛ میر سعیدی و زمانی (۱۳۹۲)
تقلب	قانون بنفورد در خصوص شرکت های متقلب و غیر متقلب	ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛ سید احمدی سجادی و باقریان (۱۳۹۴)
رشوه و ارتشاء	اعمال کنترل های داخلی موسسه و سازمان - عدم انجام کاری قانونی در مقابل دریافت وجه	ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛ سراج (۱۴۰۰)
اخذ پورسانت در معاملات خارجی	وجود قرارداد طبق بند ۵-۲۴۰ آیین اخلاق حرفه ای - پرداخت کمیسیون برای گرفتن کار و دریافت کمیسیون برای ارجاع کار به دیگری از بابت خدمات حرفه ای که ممنوع است - رسیدگی به حساب ویزیتورها	اسماعیل زاده و پور ابراهیم (۱۳۹۷)؛ ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)
فالجاق کالا و ارز	عدم ثبت اطلاعات و شناسه کالا و ثبت نکردن کالای وارداتی - نداشتن حواله الکترونیکی خروج کالا از انبار گمرک - چک کردن قبض انبار استعمال شده از سامانه گمرک - عدم واریز کارمزد صدور قبض و حواله و محل واریز جریمه های موضوع به خزانه داری کشور	باز هوایی و همکاران (۱۳۹۹)؛ ابراهیمی و صادق نژاد نایینی

در محل سامانه مذکور که هزینه نشده است - بارنامه حمل - گواهی مبدأ بار - گواهی بازرسی - برگ خرید بدون ثبت سفارش و گشایش اعتبار	(۱۳۹۲)؛ غلامی و نمروری (۱۳۹۸)
اعلام ارزش کالا کمتر از ارزش گمرکی مقرر در اظهارنامه - عدم اعلام نام کشور و مبدأ کالا برخلاف واقع - تخلفات گمرکی توأم با اسناد خلاف واقع - تخلفات گمرکی که به طور سریع برای آن جریمه تعیین نشده است - وسایط نقلیه در مورد تعیین شده از کشور خارج نشود - عدم اظهار کالای مجاز، تحت عنوان نام و مشخصات کالای مجاز دیگر با حقوق گمرکی و کمتر	ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛ فلاح بیگی (۱۴۰۱)
بررسی و رسیدگی انجام منافع حاصل از اهداف شخصی در به دست آوردن وجه با استفاده از ارز جعلی و غیره	جعفری مسلم و آقا بابایی (۱۴۰۰)
کنترل‌های داخلی و نظارتی - بررسی اموال و وجوه دولتی و غیره مورد معین	زکوی و همکاران (۱۴۰۱)
دخالته در انجام مناقصه یا مزایده	منتی نژاد (۱۳۸۶)
استفاده از خرید و فروش‌های برخلاف قانون محاسبات عمومی و الهی منش و بزرگری دهج شرکت در مزایده و مناقصه توسط کارکنان دولت	(۱۴۰۱).
استفاده وجوه نقدی و یا حواله‌ها و یا سهام سازمان‌های دولتی	ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)
وجود قرارداد کار - تصویر چک‌ها - قرارداد وکالت - بررسی اخذ وجوه به اسم خود و یا یکی از مأمورین	کوشا (۱۳۹۱)
به دست آوردن مال از طریق غیرقانونی و نامشروع	شاکری و البوعلی (۱۳۹۶)
استفاده از معاملات متکی بر اطلاعات نهایی و افشاء اطلاعات نهایی - استفاده از روش توصیفی تحلیلی - رویه‌های نظارتی - استفاده از عدم تقارن اطلاعاتی - دست‌کاری در بازار اوراق بهادار	ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛
لیست قیمت تعیین شده توسط کارشناسان سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و ارائه‌کنندگان - عرضه یا فروش کالا یا ارائه خدمات کمتر از میزان یا معیار مقرر شده	جوانمردی و بهره‌مند (۱۳۹۹)؛ سراج (۱۴۰۰)

سراج (۱۴۰۰)	پرداخته‌ای اقساط مساوی از مبلغ دریافتی - وجوه قرارداد با مبلغ نرخ مشخص از تاریخ معین با اخذ مبلغ مازاد	اخذ ربا
میر سعیدی و زمانی (۱۳۹۲)	دخالت در انجام مناقصه یا مزایده	خیانت‌درامانت
میر سعیدی و زمانی (۱۳۹۲)، ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)	کارشناسی مجدد ارزیابی سهام و ویرند	تبانی در واگذاری‌ها خصوصی‌سازی
ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)	برگ خرید معتبر خرید کالا- داشتن بارنامه خرید - رسیدگی به کارتکس کالا در خصوص مقدار و ریال تاریخ خرید و فروش کالا و موجودی انبار با انبارگردانی - مطابقت انبارگردانی و موجودی کارتکس کالا	احتکار

پیشینه پژوهش‌های خارجی

ایا و اوتالر (۲۰۱۳)، در پژوهشی که با عنوان حسابداری قضایی ابزاری برای مبارزه با جرائم مالی در نیجریه انجام داده‌اند به این نتیجه رسیدند که جرائم مالی و کلاهبرداری تأثیر منفی جدی بر سرمایه انسانی و توسعه زیرساخت‌ها در اقتصادهای در حال توسعه دارد.

ربتز (۲۰۱۶)، در پژوهشی با عنوان پیامدهای آینده اطاله دادرسی در کشور سوئیس به این نتیجه رسیده است که تفکر بدون چارچوب و نداشتن توانایی و تمایلات انگیزشی مرتبط منجر به اطاله دادرسی است.

هگزای و همکاران (۲۰۱۷)، در پژوهشی به طراحی نقشه‌ای جامع برای حسابداری قضایی در کشور انگلیس پرداختند. پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که حسابداری قانونی در انگلستان یک حوزه فعالیت چند رشته‌ای است که بر حسابداری متمرکز شده است. همچنین چشم‌انداز بسیار کمی برای تبدیل شدن به یک حرفه شناخته‌شده در آینده را دانست هر چند این موضوع از دیدگاه آن‌ها غیرمحمتمل نمی‌باشد.

اوکانسی (۲۰۱۷)، در پژوهشی با عنوان حسابداری قضایی و مبارزه با جرائم اقتصادی و مالی، به بررسی کاربرد فن حسابداری قانونی در مبارزه جرائم اقتصادی در کشور غنا پرداخت. نتایج نشان داد استفاده از فن‌های حسابداری قضایی تأثیر زیادی در مبارزه با جرائم اقتصادی و مالی داشته است.

ژان (۲۰۱۷)، در پژوهشی تحت عنوان چه تحقیقاتی منجر به اطاله دادرسی در کشور چین می‌شود؟ به این نتیجه رسیده است که مدیریت زمان، عوامل انگیزشی و شناختی و شرایط محیطی همچنین استرس در اطاله دادرسی تأثیرگذار است.

الوبی و المومانی (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان نقش تعدیل‌کننده حسابداری قضایی بر ارتباط حاکمیت شرکت و کیفیت اطلاعات، به این نتیجه رسیدند که حسابداری قضایی می‌تواند تأثیر مثبت حاکمیت شرکتی بر کیفیت اطلاعات افشاشده از سوی شرکت‌ها بخش عمومی را تشدید کند.

الشرافت و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی نقاط قوت و ضعف حسابداری قضایی و پیامدی آن بر توسعه اقتصادی و اجتماعی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که فقدان وضع مقررات و تغییر یا اصلاح قوانین؛ عدم نظارت به‌منظور ورود حسابداران به این حرفه و یا ارزیابی توانمندی‌های آنان؛ عدم معیارهای مشخص در آموزش حسابداری قضایی و عدم شناخت زمینه‌های اجتماعی تحریف یا تقلب به‌واسطه نقص کارکردهای نظارتی همگی جزو عوامل مؤثر بر ضعف این حرفه در حسابداری است.

استیل و همکاران (۲۰۲۲)، در پژوهشی تحت عنوان نقش اطلاع دادرسی در عملکرد کاری در کشور کانادا و امریکا، نشان دادند که عدم وجود شرح وظایف و ناکارآمدی و تخصص برای داوران منجر به اطلاع دادرسی شده است.

ریازودین و افتخار بیگ (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان حسابداری قضایی: استراتژی برای شناسایی و خاتمه کلاهبرداری‌های مالی در هند، اثبات نمودند که استفاده از حسابداری قضایی در هند یک رویکرد مؤثر برای جلوگیری و کشف تقلب مالی بوده است. همچنین با ترکیب روش‌های سنتی حسابداری با فن‌های قانونی، حسابداران قانونی می‌توانند بی‌نظمی‌های مالی را شناسایی کرده و شواهد ملموسی از فعالیت‌های متقلبانه ارائه نماید.

جان کویک و همکاران (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان نقش حسابداری قضایی در دادرسی کیفی ثابت کردند که فقدان تجزیه و تحلیل کیفی گزارش‌های حسابداری قضایی و سوابق مالی، به دلیل نبود کارشناسان حسابداری قضایی و چارچوب اجرایی مناسب است که این امر یک مشکل جدی در مبارزه با جرائم مالی است. در حقیقت حسابداری قضایی می‌تواند به‌عنوان یک ابزار بالقوه برای مبارزه با جرائم مالی و شناسایی و ردیابی موارد جرائم مالی عمل نماید.

بگوم ندفا (۲۰۲۳)، در پژوهش خود به بررسی نقش حسابداری قضایی در پیشگیری از تقلب‌های مالی پرداخت و به این نتیجه رسید که حسابداری قضایی نقش مهمی در جلوگیری از تقلب مالی دارد. بدین منظور به سازمان‌ها توصیه نمود که سرمایه‌گذاری در فن‌های حسابداری قضایی و آموزش را برای افزایش توانایی خود در کشف و جلوگیری از تقلب مالی در اولویت قرار دهند. علاوه بر این، سازمان‌ها باید استفاده از تخصص حسابداری قضایی را برای بهبود اعتماد ذینفعان در نظر بگیرند.

پیشینه پژوهش داخلی

روشن و دهقانی فیروزآبادی (۱۳۹۳)، در پژوهشی با عنوان مسئولیت مدنی دولت در اطلاع دادرسی اثبات کردند که یکی از علل اطلاع دادرسی بی‌تدبیری دولت در اداره امور قضایی و اشتباه و خطاهای قضایی در فرآیند دادرسی است. با توجه به تغییر مبانی مسئولیت دولت و جایگزین شدن اصل مسئولیت دولت به جای اصل مصونیت می‌توان دولت را مسئول بسیاری از ضررهای ناشی از اطلاع دادرسی دانست.

دهقان و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی نقش حسابدار قضایی در دادرسی جرم پول‌شویی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که وجود حسابداری قضایی در دادرسی جرم پول‌شویی در مقطع دکتری مؤثرتر از حسابداری قضایی در مقطع ارشد است. همچنین حسابداری قضایی در دادرسی جرم پول‌شویی با سنوات خدمتی بالا مؤثرتر از حسابداری قضایی با سنوات کم است. در نهایت بیان گردید حسابداران قضایی در دادرسی جرم پول‌شویی با جنسیت مرد مؤثرتر از حسابداران قضایی با جنسیت زن هستند.

سلطانی فر و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان آئین دادرسی جرائم اقتصادی، به این نتیجه رسیدند که گرایش عنوانی قانون‌گذار به طرح جرائم اقتصادی، در یک قانون ماهوی و برای اعمال قواعد عام جرائم و مجازات است. همین چالش سبب شده که جرائم اقتصادی هویت قضایی و شکلی پیدا کند یعنی اصالت و هویت ماهوی نداشته و بیشتر عنوان صوری و شکلی داشته باشد. با آنکه در مقررات کیفری، جرائم اقتصادی دارای آیین‌های گوناگون و متفاوتی هستند ولی واقعیت این است که سامانه قضایی در این زمینه، بر پایه رویه خودساخته‌ای عمل می‌کند که پیش از تصویب قانون از طریق بخشنامه‌های رئیس قوه قضائیه ترسیم شده بود؛ درحالی‌که روبرویی قضایی با جرائم اقتصادی تنها منوط به معرفی ماهوی آنان است.

دیانتی دیلمی و همکاران (۱۳۹۷)، به تدوین برنامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری قضایی و ضد تقلب پرداختند. در پژوهشی به ارائه یک برنامه درسی آموزشی در زمینه مباحث ضد تقلب و حسابداری دادگاهی (قضایی) پرداختند تا مبنایی را برای تدریس مباحث مذکور در محیط‌های آموزشی فراهم آوردند. هدف از پژوهش ایشان که منتج به ارائه ۳۲ واحد درسی گردید، نیاز راه‌اندازی این رشته در کشور و اهمیت حسابداری قضایی در ایران و جهان عنوان شده است.

توسلی و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان رفع اطلاع دادرسی و توسعه قضایی، به این نتیجه رسیدند که اطلاع دادرسی یکی از قدیمی‌ترین مشکلات و معضلات دستگاه قضایی کشور است که ایجاد مراکز مشاوره، راه‌اندازی شوراهای حل اختلاف، سیاست‌گذاری‌های کلان و بلندمدت، سازمان‌دهی‌های کوتاه‌مدت و همچنین طرح جامع رفع اطلاع دادرسی، برای کاهش آن از اهمیت بالایی برخوردار است.

رفیعی طباطبایی و دارابی (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر رفع اطلاع دادرسی و توسعه قضایی به رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر رفع اطلاع دادرسی در شهرستان کرمانشاه پرداختند. نتایج حاکی از آن است که به ترتیب توسعه کیفی نیروی انسانی، اصلاح فرآیندهای رسیدگی، اصلاح مقررات و قوانین، اصلاح و ایجاد نهادهای تکمیلی و توسعه کمی نیروی انسانی می‌توانند مانعی بر اطلاع دادرسی باشند.

قائمی و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی به تبیین فنون حسابداری و حسابرسی دادگاهی و به‌کارگیری آن در تشخیص ورشکستگی پرداختند. این پژوهش ضمن معرفی ابعاد مختلف حسابداری قضایی و مهارت‌های لازم برای حسابداران دادگاهی به تبیین کاربرد آن در دعوی حقوقی مرتبط با ورشکستگی پرداختند و فنونی را برای تشخیص انواع ورشکستگی و کشف تقلب در ورشکستگی ارائه دادند.

مطابق با پژوهش‌های انجام‌شده فوق، مشخص می‌گردد تفاوت‌های در خصوص موضوع حسابداری قضایی وجود داشته است که از جمله می‌توان به تفاوت‌هایی در زمینه مقررات حرفه‌ای و استانداردها در کشورهای مختلف، دانش و محتوای آموزش متفاوت حسابداران قضایی و وجود متغیرهای مختلف مؤثر بر حسابداری قضایی اشاره نموده. از طرفی دیگر رویکردهای مختلفی همچون توسعه کمی و کیفی نیروی انسانی؛ قوانین و مقررات و ... در خصوص رفع اطلاع دادرسی وجود دارد. بر این اساس یک خلأ بزرگ نسبت به فنون حسابداری قضایی به‌عنوان عاملی مهم در رفع اطلاع دادرسی به چشم می‌خورد که این امر نشان‌دهنده نیاز به ارائه الگویی جامع و واحد به‌منظور رفع اطلاع دادرسی جرائم اقتصادی، با کمک فنون حسابداری قضایی است.

۳- سوال های پژوهش

همان‌طور که پیش‌تر بیان گردید با توجه به اینکه در پژوهش‌های گذشته به فنون حسابداری قضایی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر جلوگیری از اطلاع دادرسی اشاره نگردیده و مطالعه‌ای جامع نیز به‌منظور جلوگیری از اطلاع دادرسی جرائم اقتصادی با کمک این فنون ارائه نشده است، سؤال‌هایی به‌منظور پرداختن به این ضعف در ۵ بعد شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها به شرح ذیل مطرح شده است:

- ۱- شرایط علی مؤثر بر جلوگیری از اطلاع دادرسی در ایران کدام اند؟
- ۲- شرایط زمینه‌ای مؤثر بر جلوگیری از اطلاع دادرسی در ایران چیست؟
- ۳- شرایط مداخله‌گر مؤثر بر جلوگیری از اطلاع دادرسی در ایران کدام اند؟

۴- فنون حسابداری قضایی قابل استفاده به عنوان راهبرد برای جلوگیری از افشای جرائم اقتصادی کدام اند؟

۵- پیامدهای ناشی از جلوگیری از افشای جرائم اقتصادی در ایران کدام اند؟

۴- روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، اکتشافی و از لحاظ رویکرد از نوع کیفی و بر اساس روش مطابق با نظریه داده بنیاد است. نمونه آماری این پژوهش به روش هدفمند گلوله برفی از بین اعضای هیئت علمی شاغل در حرفه و کارشناسان رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی که حداقل ۱۰ سال سابقه فعالیت در حرفه را داشته باشند انتخاب شده است. روش نمونه‌گیری این پژوهش، با اتکا به پژوهش‌های بخشانی و همکاران (۱۴۰۱) و روز بخش و همکاران (۱۴۰۱) نمونه‌گیری مبتنی بر هدف به شیوه گلوله برفی می‌باشد. بدین ترتیب پس از انجام ۱۲ مصاحبه از خبرگان، داده‌های گردآوری شده به اشباع رسیده (مطابق با جدول شماره ۷ ارائه شده در ضمیمه) و نیازی به انجام مصاحبه‌های جدید وجود نداشته است. سؤالات پژوهش به گونه‌ای طراحی گردید که نظر هریک از مصاحبه‌شوندگان نسبت به ۵ شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها برای هریک از ۲۲ جرم اقتصادی احصاء شده از پژوهش‌های پیشین اخذ شود. بدین ترتیب هر نفر از شرکت‌کنندگان در مصاحبه به ۱۱۰ پرسش پاسخ داده‌اند.

۵- یافته‌های پژوهش

در این پژوهش به منظور جمع‌آوری اطلاعات ابتدا با روش نمونه‌گیری هدفمند، مصاحبه‌ای نیمه ساختاریافته با ۲ نفر از خبرگان دانشگاهی در حوزه حسابداری (مصاحبه اکتشافی^۱) صورت گرفت و سپس با همکاری آن‌ها و با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله برفی پس از انجام ۱۰ مصاحبه دیگر (مصاحبه‌های اصلی^۲) داده‌های گردآوری شده به اشباع رسیده و نیازی به انجام مصاحبه‌های جدید وجود نداشت. تحلیل داده‌ها در نظریه‌پردازی زمینه بنیاد طی سه مرحله کدگذاری انجام می‌شود. اولین گام یافتن مقوله‌های مفهومی در داده‌ها در سطح اولیه‌ای از انتزاع است. دومین گام یافتن ارتباطات بین این مقوله‌های است و سومین گام مفهوم‌سازی و گزارش این ارتباطات در سطح بالاتری از انتزاع است. به عبارت دیگر در کل سه نوع کد وجود دارد
۱- کدهای اساسی که از طریق کدگذاری باز ایجاد می‌شوند و مقوله‌های مفهومی اولیه موجود در داده‌ها هستند،

^۱ Exploratory Interview (EI)

^۲ Main Interview (MI)

۲- کدهای نظری^۱ که از طریق کدگذاری محوری^۲ ایجاد می‌شوند و مقوله‌های مفهومی اولیه را به هم مرتبط می‌کنند،

۳- کدهای هسته‌ای^۳ که از طریق کدگذاری انتخابی^۴ ایجاد می‌شود. کدهای هسته‌ای مفهوم‌سازی بالاتری از کدگذاری نظری هستند و نظریه زمینه‌ای در اطراف آن‌ها ساخته می‌شود.

بنابراین در این پژوهش، مصاحبه از نوع نیمه ساختاریافته بوده و با رویکردی اکتشافی هدایت خواهد شد. مصاحبه از نوع نیمه ساختاریافته در پژوهش‌های کیفی به‌گونه‌ای می‌باشد که سؤال‌هایی طراحی و مصاحبه‌شونده هرگونه که دوست دارد، پاسخ می‌دهد و محقق آن‌ها را دسته‌بندی و تحلیل و تفسیر می‌کند. مصاحبه یکی از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات است تحلیل داده‌ها مطابق روش نظریه‌پردازی زمینه داده بنیاد، طی سه مرحله کدگذاری انجام خواهد شد. اولین گام یافتن مقوله مفهومی در داده‌ها در سطح اولیه از انتزاع خواهد بود، دومین گام یافتن ارتباطات بین این مقوله‌های و سومین گام مفهوم‌سازی و گزارش این ارتباطات در سطح بالاتری از انتزاع است که از طریق کدگذاری باز، محوری و انتخابی صورت می‌پذیرد، در نهایت پس از اخذ نظرات خبرگان، به عوامل تأثیرگذار در نحوه گزارشگری جرم اقتصادی با استفاده از فنون حسابداری پرداخته‌شده و در پایان الگویی جامع ارائه می‌گردد. در این پژوهش به دنبال داده‌های بزرگ و کلان هستیم که بتوانیم در آن قوانین حقوقی، قوانین مدنی و قوانین جزایی اطلاعات مربوط به جرم اقتصادی را جستجو و آنچه این قوانین در ایران به‌عنوان جرم اقتصادی است استخراج و تعریف و رویه‌های آن که در داخل کشور در حال حاضر استفاده می‌شود را در کنار آنچه در سطح بین‌الملل از حسابداری دادگاهی کاربرد دارد را با مراجعه به منابع معتبر و کلیه رویه‌های حسابداری دادگاهی را هم استخراج کرده و روش‌های نوین حسابداری دادگاهی که تا به حال در کشور بکار گرفته نشده پیشنهاد داده می‌شود. بدین‌صورت یک داده‌های بزرگ فراهم‌شده که بر اساس آن یک الگو تبیین می‌شود که از دیدگاه تخصصی قابل‌استفاده شود. از طرفی با توجه به اینکه روش مذکور جهت ارائه نظریه بوده و برای آزمون فرضیه‌ها کاربردی نداشته و دارای رویکردی استقرائی و اکتشافی هست. لذا پژوهش حاضر فاقد فرضیه می‌باشد. مشخصات کلی مصاحبه‌شوندگان در جدول شماره ۲ آورده شده است.

۱- Theoretical codes

۲- Axial coding

۳- Core codes

۴- Selective coding

جدول ۲- مشخصات مصاحبه‌شوندگان

مرتبۀ علمی	تحصیلات	سابقه علمی	سابقه حرفه‌ای	عنوان شغلی	کد	مصاحب هشونده
استاد یار	دکترای حسابداری	۳۰	۳۰	هیئت‌علمی دانشگاه رجا	EI۰۱	اول
استاد یار	دکترای حسابداری	۱۵	۲۸	هیئت‌علمی دانشگاه آزاد قائم‌شهر	EI۰۲	دوم
مربی	دانشجوی دکترای حسابداری	۱۲	۱۰	هیئت‌علمی دانشگاه سمنان	MI۰۳	سوم
-	دانشجوی دکترای حسابداری	-	۱۰	مدیر فنی موسسه حسابرسی	MI۰۴	چهارم
-	دکترای حسابداری	-	۳۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI۰۵	پنجم
-	دکترای حسابداری	-	۲۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI۰۶	ششم
-	دانشجوی دکترای حسابداری	-	۲۰	کارشناس ارشد مالیاتی	MI۰۷	هفتم
-	دکترای حسابداری	-	۲۹	معاون مالی واداری هولدینگ	MI۰۸	هشتم
-	کارشناس ارشد حسابداری	-	۳۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI۰۹	نهم
-	کارشناس ارشد حسابداری	-	۲۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI۱۰	دهم
-	کارشناس ارشد حسابداری	-	۳۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI۱۱	یازدهم
-	کارشناس حسابداری	-	۲۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI۱۲	دوازده م

برای تحلیل داده‌ها (مصاحبه‌ها) و استخراج مدل نهایی پژوهش درروش داده بنیاد سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی استفاده شده است. کدگذاری باز فرآیندی تحلیلی است که با آن مفاهیم شناسایی و ویژگی‌ها و ابعاد آن‌ها در داده‌ها کشف می‌شوند. پس از شناسایی مفاهیم، رابطه‌های بین آن‌ها و محور مشترک ارتباط‌دهنده مفاهیم با یکدیگر که به آن‌ها مقوله یا طبقه اطلاق گفته می‌شود، احصاء گردید. کدگذاری محوری فرآیند مرتبط کردن مقوله‌ها به مقوله‌های فرعی و کدگذاری گزینشی شامل یکپارچه کردن و پالایش نظریه می‌شود (استراوس و کربین، ۱۳۹۴) در مرحله کدگذاری، باز جملات اصلی از متن مصاحبه‌ها استخراج و

کدگذاری گردید. در مرحله کدگذاری محوری مقوله‌های اولیه مشابه ادغام شدند. مقوله‌های مربوط به هم حول یک محور مشترک قرار گرفت و عنوان مناسب برای آن‌ها انتخاب شد؛ بنابراین هدف مرحله کدگذاری گزینشی انتخاب مقوله محوری و مرتبط ساختن سایر مقوله‌ها با آن محور است (روز بخش و همکاران، ۱۴۰۱)

در مرحله دوم پژوهش برای افزایش اعتبار و جامعیت الگوی به‌دست‌آمده از مرحله اول پژوهش از رویکرد تجزیه و تحلیل اسناد و مدارک استفاده شده است؛ که بر اساس مفاهیم و مقوله‌های شناسایی شده در مرحله اول و به روش مشابه کدگذاری بررسی و طبقه‌بندی شد.

جدول ۳- مقوله‌های اصلی و مفاهیم مدل مربوط به نقش فنون حسابداری قضایی در جلوگیری از اطاله دادرسی

مقوله‌ها	مفاهیم
مقوله اصلی	جلوگیری از اطاله دادرسی جرائم اقتصادی
مقوله علی	توجه کارشناس به جهات رد، پاسخگویی استعلام‌های اداره ثبت، شهرداری‌ها و بانک‌ها و ارائه به‌موقع گزارش کارشناس، شکوائیه از اظهارنظر خارج از صلاحیت کارشناس، نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضائیه نیاز به صرفه جویی در وقت و بودجه مالی
مقوله زمینه‌ای	قضات، مدیران دفاتر شعبه
مقوله مداخله‌گر	افزایش قاضی، حجم بالای تعداد پرونده قضایی، مکانیزه کردن سیستم قوه قضا، مقررات دست‌وپا گیر و همچنین افزایش حقوق قضات، آموزش مهارت‌های نرم‌افزاری و نظارت بر رفتار کارشناسان رسمی کانون و مرکز مشاوره
راهبردها	کشف شماره کد اقتصادی جعلی (جرم فرار مالیاتی)، زیبایی مجدد سهام (جرم تبانی در واگذاری کارخانجات)، تشخیص اجاره کارت ملی و حساب بانکی (جرم خیانت در امانت)، بررسی رعایت دستورالعمل مبارزه با پول‌شویی (جرم پول شویی، شناسایی اسناد حمل خلاف واقع (جرم قاچاق کالا)، کشف برداشت از حساب شخصی افراد در بانک‌ها و سازمان‌های دولتی توسط مأمور دولت (جرم اختلاس)، رسیدگی به حساب ویزیتورها (جرم پورسانت)، رسیدگی اسناد حمل خلاف واقع (جرم قاچاق کالا)، کشف اخذ مبلغ مزاد پرداختی (جرم ربا)، کشف انجام کار غیر قانونی در مقابل دریافت وجه (جرم رشوه)
پیامد	افزایش رضایت بیشتر مردم

صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان در خصوص سؤال اول پژوهش (علل مؤثر بر اطلاع دادرسی):

مصاحبه‌شونده اول، دوم، پنجم، هشتم و دهم جلوگیری از اطلاع دادرسی در دادگاه‌ها را کارشناسان بی‌تجربه در امور تخصصی که تجربه و صلاحیت کمی دارند عنوان نموده‌اند. باید از کارشناسان باصلاحیت استفاده شود و همچنین عدم توجه دادگاه به اظهارنظر خارج از صلاحیت کارشناس که منجر به شکوائیه از اظهارنظر خارج صلاحیت کارشناس شده و نیاز به صرفه جویی در وقت بودجه مالی می‌شود؛ و از طرفی بعضاً کارشناسان به وظایف صحیح در خصوص جهات رد آشنایی ندارند و دیگر اینکه نسبت فامیلی با یکی از طرفین دعوی داشته و در بعضی از پرونده‌ها قبلاً اظهارنظر کرده و یا اینکه خادم و مخدوم بوده‌اند که پژوهشگر این موارد را در کدگذاری محوری توجه کارشناس به جهات رد از جلوگیری اطلاع دادرسی کدگذاری نموده است. مصاحبه‌شونده سوم، هفتم و دهم معتقدند بعضی از اداراتی همچون اداره ثبت باید پاسخ استعلام‌های مراجع قضایی را بدهند. تا از اطلاع دادرسی جلوگیری شود.

مصاحبه‌شونده اول، دوم، چهارم و هشتم بر این باورند وقتی دادگاه‌ها در خصوص اختلاف حساب با شهرداری‌ها استعلام به عمل می‌آورند پاسخگو باشند و این موضوع منجر به جلوگیری از اطلاع دادرسی می‌شود.

مصاحبه‌شونده پنجم، ششم و یازدهم در خصوص اختلاف حساب و همچنین نرخ تسهیلات اخذشده و خسارت بانک‌ها پاسخ استعلام را به دادگاه بدهند. در این صورت از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده اول و دوم اعلام نمودند نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضائیه را از موارد مهم در جلوگیری از اطلاع دادرسی می‌باشد.

مصاحبه‌شونده نهم، دهم، یازدهم و دوازدهم معتقدند در دادگاه‌ها کارشناسان باید مهلت کارشناسی را از دادگاه اخذ و به موقع گزارش خود را بدهند لذا این مورد منجر به جلوگیری از اطلاع دادرسی می‌شود، پژوهشگر این مورد را در کدگذاری محوری ارائه به موقع گزارش کارشناس کدگذاری نموده است.

صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان در خصوص سؤال دوم پژوهش (شرایط زمینه‌ای):

مصاحبه‌شونده اول، پنجم و دوازدهم اعلام داشته‌اند بکارگیری قضات باتجربه شرایط زمینه‌ای است که از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌نمایند و همچنین مصاحبه‌شونده چهارم، ششم و دهم معتقدند می‌بایست از جابجایی مدیران دفاتر شعبه که هر چند وقت یک‌بار اتفاق می‌افتد خودداری تا بکار خود اشراف داشته تا از اطلاع دادرسی جلوگیری شود.

صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان در خصوص سؤال سوم پژوهش (شرایط مداخله‌گر):

مصاحبه‌شونده اول، دوم، چهارم و هفتم معتقدند افزایش قاضی و عدم جابجایی آنان از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌نماید.

مصاحبه‌شونده یکم، دوم، چهارم و ششم معتقدند حجم بالای پرونده‌های قضایی در ایران و چین نزدیک به هم است و علت آن کمبود قاضی و جابجایی آنان می‌باشد که با افزایش قضات و عدم جابجایی آنان از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده دوم، سوم، پنجم و هشتم بر این باورند که دستگاه قضا در ایران به دلیل اینکه به‌روز نبوده و باید پرونده‌های بایگانی به‌صورت مکانیزه باشد در صورتیکه سنتی عمل می‌شود و گاهی بعضی از پرونده‌ها جابجا بایگانی که با رفع این معضل و مکانیزه کردن سیستم از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده سوم، چهارم و دهم معتقدند چنانچه فردی به دادگاه مراجعه نماید مقررات دست‌وپا گیر منجر به سردرگمی ارباب‌رجوع می‌شود. از جمله مقررات دست‌وپا گیر عدم اختیارات معمولی و عدم تفویض اختیار به کارمندان شعبه می‌باشد که با تنظیم شرح وظایف و تعویض اختیار به مدیران شعبه از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده یکم، پنجم، ششم، نهم و یازدهم کافی نبودن حقوق قضات در مقایسه با قضات کشورهای دیگر که پرونده‌های کمتری رسیدگی می‌نمایند از حقوق و مزایای بالاتری برخوردار می‌باشند، نهایتاً قضات بدون انگیزه می‌شوند که با افزایش حقوق قضات رسیدگی به پرونده‌ها تسریع و از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده دوم، چهارم، هفتم، هشتم و دهم معتقدند امکانات نرم‌افزاری به‌روز شود، کارکنان و قضات دارای مهارت‌های نرم‌افزاری باشند تا اطلاع دادرسی جلوگیری شود.

مصاحبه‌شونده یکم، دوم، چهارم و هفتم اعلام داشتند نظارت بر رفتار کارشناسان رسمی بسیار کم است می‌بایست قانون کارشناسان رسمی دادگستری و مرکز مشاوره کارشناسان نظارت خود را بیشتر نموده و این تصمیم منجر به جلوگیری از اطلاع دادرسی خواهد شد.

صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان در خصوص سؤال چهارم پژوهش (راهبردها):

مصاحبه‌شونده اول و دوم ثبت مطالبات سوخت شده واهی و غیرواقعی عامل شناسایی سریع جرم فرار مالیاتی دانسته که با شناسایی و تحلیل آن از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده سوم، چهارم و پنجم کارشناسی مجدد ارزیابی سهام توسط کارشناسان دیگر در شناسایی سریع جرم تبانی در واگذاری‌های شرکت‌های خصوصی‌سازی، از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده ششم و هفتم اجرای دستورالعمل مبارزه با پول‌شویی منجر به شناسایی جرم پول‌شویی شده که منشأ پول کثیف شناسایی و از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده هشتم، نهم و دهم برداشت از حساب شخصی افراد در بانک‌ها و سازمان‌های دولتی منجر به شناسایی جرم اختلاس شده و از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده اول، هفتم و هشتم معتقدند بعضی از اشخاص با دریافت اندک حق الزحمه، کارت حساب بانکی و کد ملی خود را به دیگران اجاره می‌دهند که منجر به شناسایی جرم کلاهبرداری شده که با رسیدگی این موضوع از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده هفتم، نهم، یازدهم و دوازدهم استفاده از قانون بنفورد که منجر به شناسایی شرکت‌های متقلب و غیر متقلب شده، این قانون بیان می‌کند رقم اول داده‌هایی که به‌طور طبیعی به وقوع می‌پیوندند از توزیع یکنواخت تبعث نمی‌کنند و استفاده از این فن جلوگیری از اطلاع دادرسی را تسریع می‌نماید؛

مصاحبه‌شونده چهارم، نهم و یازدهم انجام کاری غیرقانونی با اخذ وجوه منجر به شناسایی و اثبات جرم رشوه شده که رسیدگی توسط کارشناسان رسمی منجر به جلوگیری از اطلاع دادرسی می‌شود.

مصاحبه‌شونده اول، هفتم و هشتم رسیدگی حساب بانکی ویزیتورها منجر به شناسایی و اثبات جرم اخذ پورسانت از دیگران شده که رسیدگی صورت‌حساب‌های بانکی ویزیتورها از اطلاع دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شونده پنجم، هفتم، نهم و یازدهم ارائه اسناد حمل خلاف واقع منجر به شناسایی و اثبات جرم قاچاق کالا شده که با رسیدگی فاکتور خرید، فاکتورهای تقلبی بدون ثبت سفارش و اعتبار اسنادی می‌تواند از اطلاع دادرسی جلوگیری نماید.

صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان در خصوص سؤال پنجم پژوهش (پیامدها):

مصاحبه‌شوندگان اول الی دوازدهم افزایش رضایت بیشتر مردم عاملی را برای جلوگیری از اطلاع دادرسی می‌داند.

مطابق با یافته‌های پژوهش الگوی جامع، نقش فنون حسابداری قضایی در جلوگیری از اطلاع دادرسی مطابق با شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱: الگوی جلوگیری از اطلاع دادرسی جرائم اقتصادی با کمک فنون حسابداری قضایی

شاخص روایی اعتبار محتوا نیز بر اساس فرمول ذیل محاسبه شده است (لاوشه، ۱۹۷۵):

شاخص روایی محتوا = (تعداد متخصصینی که به گویه نمره ۳ و ۴ داده‌اند) / (تعداد کل متخصصین)

حداقل مقدار قابل قبول برای شاخص روایی محتوا برابر با ۰/۷۹ است و اگر شاخص روایی محتوا، گویه ای کمتر از ۰/۷۹ باشد آن گویه بایستی حذف شود. با توجه به اینکه ۱۲ نفر خبره به گزینه‌های ۳ و ۴ (مرتبط اما نیاز به بازبینی و کاملاً مرتبط) پاسخ داده بودند، تمامی شاخص‌های مربوط به ابعاد امتیازی بالاتر از ۰/۸۲ درصد کسب کردند. در جدول ۶ میانگین روایی برای هر دو شاخص به‌طور خلاصه بیان شده است.

جدول ۵. خلاصه نتایج نسبت روایی محتوا و شاخص روایی محتوای سؤال‌های پژوهش

سؤال	میانگین CVR	میانگین CVI	نتیجه
کلیه سؤال‌های پژوهش	۰/۷۱	۰/۸۹	پذیرش

برای بررسی پایایی مدل از شاخص کاپای کوهن استفاده شده است (کارلتا، ۱۹۹۶). بدین منظور محقق اصلی و یک محقق دیگر مجدد به کدگذاری انتخابی پرداخته‌اند. به این منظور، کدهای نهایی و داده‌های مربوطه در اختیار محقق دیگری قرار گرفت. تا ایشان نیز کدگذاری مجدد را

انجام دهند که نتایج آن با استفاده از نرم افزار SPSS ۲۱ آزمون کاپا به شرح جدول شماره ۲ بیان شده است:

جدول ۶- جدول پایایی کاپای کوهن

معنی داری	آزمون تقریبی (Approx. T)	خطای معیار مجانبی (Asymp Std. Error)	ارزش	کاپا	میزان توافق
۰/۰۰۰	۶/۶۷۲	۰/۱۱۲	۰/۶۴۴		

با توجه به میزان عدد معنی داری و مقدار آزمون که بالاتر از ۶۰ درصد است می توان ادعا کرد که مدل از پایایی لازم برخوردار است (گویت، ۲۰۱۴؛ حسنقلی پور و همکاران، ۱۳۹۶).

۶- نتیجه گیری و بحث

با توجه به جرائم اقتصادی صورت گرفته در بخش های عمومی و خصوصی در سال های اخیر و با استناد به پژوهش های پیشین داخلی و خارجی و با عنایت به خلأ موجود در پژوهش های پیشین اهمیت پژوهش حاضر ضروری است. طبق نتایج پژوهش دانشگاه ها می توانند با اتکا به نتایج حاصل از این بررسی به آموزش فنون حسابداری قضایی و کاربرد آن ها بپردازند. خروجی های این پژوهش به حسابداران قضایی و حرفه ای کمک می نماید تا به منظور کشف تقلب و دست کاری ارقام و شناسایی انحرافات اقدامات لازم را معمول و سبب افزایش اعتماد پذیری، اثربخشی و کارایی نتایج فعالیت های خود در بین استفاده کنندگان شود.

مقوله اصلی عبارت است از جلوگیری اطلاع دادرسی جرائم اقتصادی.

شرایط علی: طبق نظر مصاحبه شوندگان عامل اصلی مهم ترین دلیل برای جلوگیری از اطلاع دادرسی توجه کارشناس به جهات رد، پاسخگویی اعلام های اداره ثبت، شهرداری ها و بانک ها و ارائه به موقع گزارش کارشناس و همچنین شکوائیه از اظهار نظر خارج از صلاحیت کارشناس و نهایتاً نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضائیه در جلوگیری از اطلاع دادرسی مؤثر است و منجر به نیاز صرف جویی در وقت و بودجه مالی می شود

عوامل زمینه ای: بر اساس مصاحبه های انجام شده جلوگیری از اطلاع دادرسی برای جرائم اقتصادی قضات، مدیران دفاتر شعب دادگاه ها می باشند.

عوامل مداخله گر: عبارت اند افزایش قاضی، حجم بالای تعداد پرونده قضایی، مکانیزه کردن سیستم قوه قضا، مقررات دست و پا گیر و همچنین افزایش حقوق قضات، آموزش مهارت های نرم افزاری و نظارت بر رفتار کارشناسان رسمی کانون و مرکز مشاوره می توان نام برد.

راهبردها: در این بخش برای جلوگیری از اطلاع دادرسی (جرائم اقتصادی) استفاده از فنون حسابداری قضایی می‌باشد که عبارت‌اند از: قانون بنفورد در شرکت‌های متقلب و غیر متقلب، کارشناسی مجدد ارزیابی سهام، اجاره دادن کارت حساب بانکی و کد ملی، دستورالعمل مبارزه با پول‌شویی، اسناد حمل خلاف واقع، برداشت از حساب شخصی افراد از بانک‌ها و سازمان‌های دولتی توسط مأمور دولت، رسیدگی به حساب ویزیتورها، ثبت مطالبات سوخت شده واهی و غیرواقعی، انجام کاری غیرقانونی در مقابل دریافت وجه.

پیامدها: در پژوهش حاضر برای جلوگیری از اطلاع دادرسی افزایش رضایت بیشتر مردم از پیامد می‌باشد.

اولین مقوله پژوهش بررسی شرایط علی بوده که نتایج بیان داشت پاسخگویی ادارات دولتی و غیردولتی از جمله اداره ثبت، شهرداری‌ها و بانک‌ها از عوامل مؤثر در جلوگیری از اطلاع دادرسی است که این موضوع با پژوهش روشن و همکاران (۱۳۹۳) مطابقت دارد.

دومین مقوله مورد بررسی پژوهش حاضر عوامل زمینه‌ای بوده که نتایج انجام گرفته پژوهش حاکی از آن است که نقش قضات و مدیران دفاتر دادگاه در جلوگیری از اطلاع دادرسی مؤثر می‌باشد. نتایج حاصله مغایر با پژوهش یعقوبی و همکاران (۱۳۸۶) می‌باشد.

سومین مقوله مورد بررسی عوامل مداخله‌گر بوده که نتایج نشان می‌دهد افزایش قاضی، حجم بالای پرونده قضایی، مکانیزه کردن سیستم قضا، مقررات دست و پاگیر، افزایش حقوق قضات، افزایش مهارت‌های نرم‌افزاری از طریق کارگاه‌های آموزشی و نظارت بر رفتار کارشناسان رسمی کانون و مرکز مشاوره از عوامل مؤثر در جلوگیری از اطلاع دادرسی می‌باشد که این نتایج با پژوهش‌های استیل و همکاران (۲۰۲۲) و بان (۲۰۱۷) مطابقت ندارد.

چهارمین مقوله عنوان شده راهبردها می‌باشد که نتایج نشان داد فنون حسابداری قضایی را می‌توان از عوامل مؤثر در جلوگیری از اطلاع دادرسی دانست. نتایج با پژوهش دینانی دیلمی و همکاران (۱۳۹۴) و طباطبایی و دارابی (۱۳۹۸) همخوانی ندارد.

در نهایت مطابق با مقوله پیامد می‌توان عوامل مؤثر در جلوگیری از اطلاع دادرسی را ناشی از رضایت بیشتر مردم دانست. نتایج با پژوهش توسلی و همکاران (۱۳۹۷) همخوانی ندارد. با توجه به یافته‌های پژوهش، پیشنهادهایی به قوه محترم قضاییه برای هر یک از مقوله‌ها به شرح ذیل ارائه شده است:

مطابق با شرایط علی جهت جلوگیری از اطلاع دادرسی پیشنهاد می‌گردد شکوائیه از اظهارنظر خارج از صلاحیت کارشناسان و جهات رد و پاسخ‌گویی ادارات و بانک‌ها و نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضا مورد توجه قرار گیرد.

مطابق با شرایط زمینه‌ای جهت جلوگیری از اطاله دادرسی پیشنهاد می‌گردد از قضات متخصص و بادانش بالا و مدیران دفاتر شعبه با سابقه استفاده نماید.

مطابق با شرایط مداخله‌گر جهت جلوگیری از اطاله دادرسی پیشنهاد می‌گردد قوه قضائیه به استخدام قضات و افزایش حقوق آنان اقدام نماید. همچنین نسبت به رفع مقررات دست و پاگیر و آموزش مهارت‌های نرم‌افزاری و نهایتاً نظارت بر رفتار کارشناسان کانون و مرکز مشاوره اقدام لازم صورت پذیرد.

مطابق با راهبردها جهت جلوگیری از اطاله دادرسی پیشنهاد می‌گردد قوه قضائیه از طریق دانشگاه‌ها نسبت به آموزش فنون حسابداری قضایی اقدام مناسبی انجام نمایند. مطابق با پیامد پیشنهادهای کاربردی، منجر به جلوگیری از اطاله دادرسی و رضایت بیشتر مردم خواهد شد.

بدین ترتیب وکلا و قضات قوه قضائیه با اتکا به نتایج پژوهش حاضر می‌توانند علاوه بر برطرف کردن برخی از خلأهای موجود، برخی انتظارات از حسابداری قضایی را برآورده نموده و ضمن تشخیص و تحلیل چالش‌ها به حل مسائل مطروحه در پرونده‌های حقوقی و ارائه گزارش‌های صحیح بپردازند و به توسعه برنامه آموزشی کمک شایانی نماید.

با توجه به بدیع و نو بودن موضوع دسترسی به منابع به‌سختی انجام گردید، محدودیت‌های پژوهش بخشی جدایی‌ناپذیر از هر پژوهشی است پژوهش حاضر از این امر مستثنا نیست.

از آنجایی که در پژوهش‌های کیفی پدیده مورد مطالعه درباره موضوع خاص و یا بستری مشخص انجام می‌گیرد، لذا امکان تعمیم‌پذیری یافته‌های پژوهش به سایر زمان‌ها و مکان‌ها محدود است؛ بنابراین، به سهولت نمی‌توان این نتایج را به سایر بخش‌ها تعمیم داد. همچنین از آنجایی که امکان تفسیر متفاوت از پدیده مورد بررسی توسط افراد وجود دارد، لذا نمی‌توان ادعا کرد که تفسیر ارائه‌شده از فنون حسابداری قضایی در این پژوهش تنها تفسیر ممکن و پذیرفتنی در مورد آن است و مسلماً امکان وجود تفاسیر دیگری نیز وجود دارد.

۷- تقدیر و تشکر و ملاحظات اخلاقی

نویسندگان این مقاله از تمامی عزیزانی که در بهبود و افزایش کیفیت این مقاله کمک نموده‌اند، بخصوص مصاحبه‌شوندگان پژوهش که با صرف وقت و باحوصله و دقت خود موجب هرچه بهتر انجام شدن پژوهش حاضر شده‌اند، کمال تشکر و قدردانی را دارند.

فهرست منابع

- استراوس، انسلم و کربین، جولیت. (۱۳۹۴)، مبانی پژوهش کیفی فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای، ابراهیم افشار، تهران: نشر نی.
- ابراهیمی، شهرام؛ صادق نژاد نائینی، مجید. (۱۳۹۲)، تحلیل جرم شناختی جرائم اقتصادی، فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، دوره ۲، شماره ۵، صص ۱۴۷-۱۷۴.
- اسماعیل‌زاده، محمد؛ پور ابراهیم، احمد. (۱۳۹۷)، تحلیل بزه اخذ پورسانت با رویکردی به جرائم اقتصادی، نشریه کارآگاه. دوره ۱۲، شماره ۴۵، صص ۸۷-۹۸.
- الهی منش، محمدرضا؛ برزگری دهج، حمید. (۱۴۰۱)، سیاست‌های پیشگیری وضعی از فساد در قلمرو معاملات دولتی، فصلنامه علمی پژوهش‌های نوین حقوق اداری، دوره ۴، شماره ۱۰، صص ۱۴۹-۱۷۶.
- باز هوایی، عبدالرضا؛ پور خاقان، زینب؛ رئیسی دزکی، لیلا. (۱۳۹۹)، تحلیل وضعیت قاچاق کالا از منظر حقوق بین‌الملل اقتصادی با تأکید بر وضعیت حقوقی ایران، مجله پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی، دوره ۱۱، شماره ۴۵، صص ۲۰۱-۲۳۴.
- بخشانی، صفیه؛ باقر پور ولاشانی، محمدعلی، عباس زاده محمدرضا. (۱۴۰۱)، تدوین و ارائه مدل مفهومی مدیریت رفتار اشتراک‌گذاری دانش در حرفه حسابرسی ایران، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، دوره ۸، شماره ۱۴، صص ۳۵-۷۵.
- جعفری، نادر؛ دهقان، حبیب اله و دارابی، رؤیا. (۱۳۹۶)، بررسی نقش حسابدار قضایی در دادرسی جرم پول‌شویی، حسابداری و منافع اجتماعی، دوره ۷، شماره ۱، صص ۸۵-۱۰۲.
- جعفری مسلم، مجتبی؛ آقا بابایی، عظیم. (۱۴۰۰)، جرم اخلاص کلان در نظام اقتصادی در قانون اخلاصگران در نظام اقتصادی کشور و ماده ۲۸۶ قانون مجازات اسلامی، پژوهش‌های حقوقی، دوره ۲۰، شماره ۴۷، صص ۲۹-۵۴.
- جوانمردی، محمد؛ بهره‌مند، حمید. (۱۳۹۹)، مواجهه با جرائم بورسی به‌مثابه قسمی از جرائم اقتصادی، بورس اوراق بهادار، دوره ۱۳، شماره ۵۱.
- حامد توسلی، سوده؛ دارابی، ایمان و رفیعی طباطبائی، سید حسام‌الدین. (۱۳۹۷)، رفع اطاله دادرسی و توسعه قضایی، انتشارات آذر فر.
- حسین الحسینی، سید علی؛ حکیمی‌ها، سعید؛ گلباغی ماسوله، سید علی جبار. (۱۴۰۱)، چالش‌های سیاست جنایی قضایی ایران در رویارویی با جرائم مخل نظام اقتصادی کشور (با رویکردی انتقادی به شماری از آراء محاکم کیفری)، آموزه‌های فقه و حقوق جزاء، دوره ۱، شماره ۳، صص ۱-۲۰.

- حسنقلی پور، حکیمه؛ امیری، مجتبی؛ پور عزت، علی‌اصغر. (۱۳۹۶)، توسعه مدل ارزشیابی خط‌مشی نگهداشت اثربخش اعضای هیئت‌علمی در آموزش عالی. مدیریت دولتی، دوره ۹، شماره ۳، صص ۴۸۹-۵۱۶.
- خالقی ابوالفتح، سیفی قره یتاق داود. (۱۳۹۴)، رویکرد نظام کیفی ایران به جرم فرار مالیاتی. پژوهشنامه مالیات، دوره ۲۳، شماره ۲۸.
- دیانتی دیلمی، زهرا؛ سلطانی، اصغر و عمرانی، حامد. (۱۳۹۷)، تدوین برنامه کارشناسی ارشد رشته
- حسابداری قضایی و ضد تقلب. حسابداری ارزشی و رفتاری، دوره ۳، شماره ۵، صص ۴۱-۱۰۰.
- رفیعی طباطبایی، سید حسام‌الدین و دارابی، ایمان. (۱۳۹۸)، بررسی عوامل مؤثر بر رفع اطاله دادرسی و توسعه قضایی بامطالعه موردی بر دادگستری شهرستان کرمانشاه. تمدن حقوقی، شماره ۵، ص ۴۱.
- روشن، محمد و دهقانی فیروزآبادی، حسین. (۱۳۹۳)، مسئولیت مدنی دولت در اطاله دادرسی، حقوق اداری، دوره ۱ شماره ۳ صفحات ۷۱-۱۱۲.
- روز بخش، نجمه؛ گرگانلی دوجی جماد وردی، خوزین علی؛ بخارائیان خراسانی، مریم. (۱۴۰۱)، الگوی عدم بلوغ اخلاق حرفه‌ای حسابرسان در ایران: با رویکرد نظریه داده بنیاد، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، دوره ۸، شماره ۱۴، صص ۱۲۱-۱۶۸.
- روشن، محمد؛ نایب زاده، علی‌اکبر؛ اخترشناس، فرهاد. (۱۳۹۰)، پول‌شویی و اثرات آن با تأکید بر اثر سیاسی، فصلنامه علمی تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، دوره ۳، شماره ۹، صص ۱۹۲-۱۸۵.
- رهبر، دکتر فرهاد. (۱۳۸۲). پول‌شویی و آثار و پیامدهای آن. مجله تحقیقات اقتصادی، دوره ۳۸، شماره ۳.
- زکوی، مهدی؛ مصطفوی، سید هادی؛ طرفی سعیدآوی، یوسف. (۱۴۰۱)، تصرفات غیرقانونی در اموال و وجوه مؤسسات عمومی غیردولتی در شرکت‌های مادر و تابعه سازمان تأمین اجتماعی، فصلنامه علمی پژوهش‌های نوین حقوق اداری، دوره ۴، شماره ۱۲، صص ۲۷۱-۲۵۱.
- سراج، ناصر. (۱۴۰۰). جرائم اقتصادی سازمان‌یافته و تأثیر آن بر نظام اقتصادی کشور (مطالعه موردی: پرونده فساد بانکی سه هزار میلیارد تومانی)، فصلنامه علمی تخصصی دانشنامه‌های حقوقی، دوره ۴ شماره ۱۱، صص ۵۵-۸۲.

سید احمدی سجادی، سید علی؛ باقریان، امیر. (۱۳۹۴)، بررسی علل و ابعاد حقوقی ورشکستگی شرکت انرون آمریکا با تأکید بر حقوق شرکت‌های آمریکایی، دانشنامه حقوق اقتصادی، دوره ۲۲، شماره ۷.

سلطانی فرد، حسین؛ مال میر، محمود و عالی پور، حسن. (۱۳۹۷)، آئین دادرسی جرائم اقتصادی؛ پیوند محتوا و شکل، مطالعات حقوقی، دوره ۱۰، شماره ۳، صص ۱۵۹-۱۹۴.

شاکری، ابوالحسن؛ البوعلی، امیر. (۱۳۹۶)، تحلیلی نوین از جرم تحصیل مال نامشروع در حقوق ایران. مجله پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی، دوره ۱۳، شماره ۴۷، صص ۹۳-۱۱۴.

شریفی، سمیه؛ واعظ، سید علی و بصیرت، مهدی. (۱۴۰۰)، توسعه پارادایم حسابداری قضایی در نوسان پذیرش سطح حفاظت از منافع سهامداران در بین شرکت‌ها، تحلیلی مبتنی بر آزمون نظریه سرندایک، حسابداری مدیریت، دوره ۱۴، شماره ۴۸، صص ۶۹-۸۵.

غلامی، حسین؛ نمروری، رحیم. (۱۴۰۱)، تحلیل جرم شناختی قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز "مصوب سال ۱۳۹۲". فصلنامه دیدگاه‌های حقوق قضائی، دوره ۲۴، شماره ۸۸، صص ۱۹-۴۰.

قلاع بیگی، حمیدرضا. (۱۴۰۱)، جایگاه گمرک در مبارزه با جرم پول‌شویی. دانش حقوق و مالیه، دوره ۶، شماره ۲۰، صص ۹۵-۱۱۲.

قائمی، محمدحسین؛ شاهسون، منیره و محبی، ابوالفضل. (۱۴۰۱)، تبیین فن‌های حسابداری و حسابرسی قضایی و به‌کارگیری آن در تشخیص ورشکستگی. نشریه پژوهش‌های حسابرسی حرفه‌ای، ۲(۷)، صص ۸۰-۱۰۴.

کوشا، جعفر. (۱۳۹۱). اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی. فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، دوره ۱، شماره ۱، صص ۱۵۹-۱۸۰.

کوشا، جعفر. (۱۳۸۷)، عوامل سازمانی مؤثر بر اطلاع دادرسی در تشکیل پرونده‌های قضایی در کلانتری‌ها، پژوهش‌های مدیریت انتظامی، شماره ۲، صص ۵۸.

میر سعیدی، سید منصور؛ زمانی، محمود (۱۳۹۲). جرم اقتصادی؛ تعریف یا ضابطه؟. حقوق کیفری، دوره ۲، شماره ۴، صص ۱۶۷-۱۹۹.

منتی نژاد، صادق. (۱۳۸۶). شیوه‌ها و زمینه‌های تبانی در معاملات دولتی. مجله حقوقی دادگستری، دوره ۷۱، شماره ۶۱، صص ۴۷-۶۲.

وفایی پور، روح اله. (۱۳۹۹)، رابطه حسابداری قضایی با سلامت اقتصاد (پول‌شویی). فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، سال چهارم، شماره ۳۱، صص ۳۵-۵۲.

ویشلقی، مهدیه؛ مقدم، علیرضا، سپهوند، رضا؛ آذر، عادل. (۱۴۰۱)، طراحی مدل نوسازی استراتژیک سازمان‌های توسعه‌ای در ایران مبتنی بر هویت حرفه‌ای مدیران (مورد مطالعه: شرکت‌های دولتی تابعه ایدرو)، مدیریت بازرگانی، دوره ۱۴، شماره ۲، صص ۳۲۶-۳۵۳.

هادی زاده مقدم، اکرم و شاهدی، کامران. (۱۳۸۷)، بررسی تطبیقی کیفیت خدمات بانکداری دولتی و بانکداری خصوصی، پژوهشنامه مدیریت اجرایی، شماره ۳۱. یعقوبی، سید محمدرضا. (۱۳۸۶)، افشای جرائم اقتصادی در محاکم حقوقی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد: دانشگاه امام صادق علیه‌السلام.

Alaoubi, A., Almomani, M, A. ۲۰۲۱. The Moderating Effect for Forensic Accounting on the Relationship between corporate Governance and Quality of Accounting Information in The Jordanian Public Shareholding Companies, International Journal of Academic Research in Accounting Finance and Management Sciences, ۱۱(۲), ۴۷-۶۱.

Alshurafat, H., Al Shbail, M.O. and Mansour, E. ۲۰۲۱. Strengths and weaknesses of forensic accounting: an implication on the socio-economic development, Journal of Business and Socio-economic Development, ۱(۲), ۱۳۵-۱۴۸.

Begum Nadaf, Y. ۲۰۲۳. Rolr of forensic accounting in preventing financial frauds. South India journal of social sciences, Vol. XXI, No. ۳۹: ۱۵۳-۱۵۹.

Carletta, J. ۱۹۹۶. assessing agreement on classification tasks: the kappa computational, ۲۲(۲): ۲۴۹-۲۵۴

Compin, F. ۲۰۰۸. The role of accounting in money laundering and money dirtying, journal of critical perspectives on accounting, No ۱۹: ۵۹۱-۶۰۲.

Crumbley, L., Rezaee, Z. and Elmore, R.C. ۲۰۰۴, "Forensic accounting education: a survey of academicians and practitioners", Journal of Forensic Accounting, Vol. ۱۱ No. ۲: ۱۸۱-۲۰۲.

Davis, C., Farrell, R. and Ogilby, S. ۲۰۱۰, Characteristics and skills of the forensic accountant, available at: https://competency.aicpa.org/media_resources/۲۰۹۰۴۹-characteristics-and-skills-ofthe-forensic-accounta

Digabriele, J.A. ۲۰۰۸, "An empirical investigation of the relevant skills of forensic accountants", Journal of Education for Business, ۸۳(۶): ۳۳۱-۳۳۸, doi:۱۰.۳۲۰۰/JOEB.۸۳.۶.۳۳۱-۳۳۸.

- Eiyya, o., & Otolor. J.I. ۲۰۱۳. Forensic Accounting as a Tool for Fighting Financial Crime in Nigeria. *Research Journal of Finance and Accounting*. ۴(۶): ۱۸-۲۵.
- Gwet, K.L. ۲۰۱۴. Handbook of inter-rater reliability: The definitive guide to measuring the extent of agreement among raters. Advanced Analytics LLC
- Hegazy, S., Sangster, A. and Kotb, A. ۲۰۱۷, Mapping forensic accounting in the UK, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Vol. ۲۸: ۴۳-۵۶, doi: ۱۰.۱۰۱۶/j.intaccudtax. ۲۰۱۶, ۱۲, ۰۰۴.
- Howieson, B. ۲۰۱۸, "What is the 'good' forensic accountant? A virtue ethics perspective", *Pacific Accounting Review*, Vol. ۳۰ No. ۲: ۱۵۵-۱۶۷, doi: ۱۰.۱۱۰۸/PAR-۰۱-۲۰۱۷-۰۰۰۵
- Janković, B., Knežević, S., and Milojević, S. ۲۰۲۳. The role of accounting forensic in criminal proceeding. *Revizor*. ۲۶(۱۰۱): ۱-۹.
- LAWSH, C.H. ۱۹۷۵. A Quantitative approach to content validity. A paper presented at Content Validity II, a conference held at Bowling Green State University. ۲۸: ۵۶۳-۵۷۵.
- Louwers, T.J. ۲۰۱۵, "The past, present, and future of crime-related forensic accounting methodology, *Accounting Research Journal*, ۲۸(۱): ۴-۹,
- Ocansey, E.O.N.D. ۲۰۱۷. Forensic Accounting and the Combating of Economic and Financial Crimes in Ghana. *European Scientific Journal*. ۱۳(۳۱). DOI: ۱۰.۱۹۰۴/esj.۲۰۱۷.v۱۳n۳۱p۳۷۹
- Rebetez, M., C. Barsics, L. Roachat, A. D'Argembeau, and M. Linden, ۲۰۱۶. Procrastination, consideration of future consequences, and episodic future thinking, *Consciousness and Cognition*, Volume ۴۲: ۲۸۶-۲۹۲, Published online ۲۰۲۲ Jan ۶. doi: ۱۰.۳۳۸۹/fpsyg.۲۰۲۱, ۷۸۳۷۸۹
- Riyazuddina, A. and Iftikhar Baig, M. ۲۰۲۳. Forensic Accounting: A Strategy for Identifying and Terminating Financial Frauds in India. *International Journal of Trade and Commerce*. ۱۲(۱): ۱۶۶-۱۷۵. DOI: ۱۰.۴۶۳۳۳/ijtc/۱۲/۱/۱۴
- Steel, P., D. Taras, A. Ponak, and J. Kammeyer-Mueller, ۲۰۲۲. Self-Regulation of Slippery Deadlines: The Role of Procrastination in Work Performance. *Front Psychol*, ۶(۱۲): ۷۸۳-۷۸۹.
- Tarr, J.A., Van Akkeren, J. and Buckby, S. ۲۰۱۶, Forensic accounting: professional regulation of a multi-disciplinary field, *Australian Business Law Review*, ۴۴(۳): ۲۰۴-۲۱۵.
- Yan, B., and X. Zhang. ۲۰۲۲. What Research Has Been Conducted on Procrastination? Evidence From a Systematical Bibliometric Analysis. *Front Psychol*. ۱۳. ۱-۲۰.